

Barabás Miklós (1810-1898)*Lányka rózsával**(Újházy Irén portréja), 1865*

Olaj, vászon 136 x 102,5 cm

Jelezve balra lent: Barabás fényképéről 1865

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

Az Újházy család

A festmény hátoldalán a következő felirat áll: *“Újházy Irén szül. 1858. jan 18.”* A nemes budaméri Újházy családnak Sáros megyében voltak birtokai. A család jeles tagja Újházy László (1793-1870), a reformkorban a sárosi ellenzék vezetője, majd az 1848-49-es forradalomban és szabadságharcban kiemelkedő politikus volt. Többek között ő volt a felvidéki harcok fő szervezője és a bécsi forradalmároknak küldött magyar segítség szorgalmazója. Ismert, hogy saját költségén szabadsapatot állított fel a Zemplénben. A szabadságharc bukása után 1850-ben emigrált Amerikába, ahol először Új-Buda, majd Sírmező néven magyar telepet alapított. Ide két fia, Farkas (1827-1898) és Tivadar (1832-1970) is elkísérte. Ők szintén kitűntek a szabadságharcban, a csatákban való bátor részvételükért mindketten századosi rangot érdemeltek ki. Ugyanennek a családnak itthonmaradt tagjai ² Újházy Sándor, József és Albert - többször is megrendelői voltak Barabásnak. Így például a fent említett Újházy László halála után, 1867-ben kétszer is megrendelték nála az elhunyt híresség képmását. *A lányka rózsával* című képen ábrázolt Újházy Irén, feltehetően ennek a hazafias Újházy családnak a leszármazottja volt. Erre enged következtetni a képen a piros-fehér-zöld színek hangsúlyos szerepeltetése, mely a múlt század festőinél - a szabadságharc leverése után - gyakori módja volt a forradalmi eszmékkel való azonosulás kifejezésének. Talán szintén az ábrázolt magyar identitását kívánták kiemelni a csikós jelmezzel, ami a kislányoknál nem volt szokásos viselet.

Barabás és a fotózás

Valószínű, hogy Újházy Irén a család Amerikába menekült tagjainak gyermeke volt. A korkülönbség miatt inkább unokája, mint leánya a híres magyarnak. S talán éppen a földrajzi távolság miatt csak fotóról láthatta Barabás a modelljét, és ezért áll a képen a *“Barabás fényképről”* jelzés. Barabás életművében nem szokatlan, hogy a mester fénykép után festett arcképet. Feljegyzések szerint először 1844-ben fordult ehhez az technikához. Az 1837-ben felfedezett daguerrotípiá hamar meghonosodott Magyarországon is, és ez nem kis részben a múlt századi magyar festők élénk érdeklődésének volt köszönhető. Marastoni, Borsos és Canzi csak néhány név abból a hosszú sorból, akik festő létükre fényképsztellel is foglalkoztak. Ennek a sornak kiemelkedő tagja volt maga Barabás is, aki 1862-ben nyitotta meg fényképészeti műtermét az Úri és a Korona utca sarkán. Annak ellenére, hogy Barabás igen kitűnő, a fotótörténészek által ma is jegyzett csoport-kompozíciókat készített, fényképészeti pályafutása igen rövidnek bizonyult. Néhány év múlva, - jelentős anyagi veszteségek után - túladott a cégén. Anyagi sikertelensége azonban nem térítette el a fotóművészet iránti rajongásától. Későbbi vejevel, a szintén fényképészettel foglalkozó Maszák Hugóval kart-karba öltve álltak ki megvédeni az új technikát, Székely Bertalan támadásaival szemben. Avval érveltek, hogy *“a mindennek mélyére hatni törekvő művész oly felfedezést tett a kisebb képek nagyítása körül, melyet művészetében kitűnő sikerrel használhat s apró látogató-jegy féle arcképekről kevés fáradtsággal életnagyságra nagyítja festendő művét”* (Maszák Hugó: *Ország Tükre*, 1896, március 2., idézi: Hoffmann, 1950)

Barabás gyermekarcképei

A Lányka rózsával című képhez feltehetően csak egy kisebb arc-, vagy mellkép fotót használt a festő. Az 55. életévét betöltő mesternek azonban már volt ahhoz rutinja, hogy hogyan lehet környezetet varázsolni egy kis arcképhez. A korábban már jól kitalált sémát alkalmazta itt is. Az alak egy kis tisztáson áll jobbról nagyobb fa borul fölé, balra kissé kinyílik a horizont. A kislány arccskájának megfestése viszont már eltér a korai gyermekportrékon megszokottaktól. 1844-ben Mayer Herminnek még elbűvölően vidám, tipikus biedermeier-piros arccskája van, 1849-ben három kislányát - minden bájuk ellenére - már átjárja egy kis melábuló, 1865-ben Újházy Irén komoly, koraérett lányként áll.

B.E.

